

De afstemming van het ontwerp van wet op de voogdij van den minderjarigen Koning.

In de zitting der Vereenigde Kamers van vrijdag heeft een feit plaats gehad, eenig, gelooven wij, in de parlementaire jaarboeken. Eene ontzagelijke meerderheid uit personen van allerlei kleuren en partijen zamengesteld, die onmogelijk een beginsel of éene overtuiging kunnen hebben, verwerpt een ontwerp, zonder een enkel woord tot opheldering of verklaring, tot motivering van hunne stemming, tot verantwoording van hunne beslissing er bij te voegen. In plaats van redenen te vernemen, ziet men niets dan een uitwerksel van wil; het resultaat van een — gelijk men thans uit het gebrek van alle betoog moet opmaken — redeloos vooroordeel; eene opinie zonder argument. De Vereenigde zitting heeft gehandeld, niet als eene vertegenwoordiging, die steeds rekening en verantwoording van hare daden geeft, maar als een oppermagtig meester die aan niemand rekenschap verschuldigd is. *Sic volo, sic jubeo; stat pro ratione voluntas.* Ten gevolge van deze even inconstitutioneële als onparlementaire wijze van handelen, mag het verbaasde publiek thans zich pijnigen om het raadsel op te lossen, dat in éene coalitie HOFFMAN en VAN DER LINDEN, DULLERT en VAN HALL, GROEN en HOËVELL, LIGHTENVELT en DE MAN, DONKER en WICHERS vereenigde. In dezen chaos, in deze bonte vermenging van de meest heterogene en onverenigbare elementen, waar hetgeen voor den één motief tegen was, voor den ander motief voor moest zijn, is het onmogelijk, eenig spoor van gemeenschappelijke overtuiging te ontdekken of te onderstellen. De heer HOFFMANN zag misschien in het ontwerp een eersten stap tot de republiek, maar de heer HOFFMANN is toch ook het eenig lid, dat zóo scherp en zóo ver in de toekomst ziet. Was het ontwerp *te aristocratisch*, of *niet aristocratisch* genoeg voor de heeren VAN HOFFMANN, VAN ENGHUIZEN, TAETS VAN AMERONGEN, VAN HEIDEN REINSTEIN, MARTENS VAN SEVENHOVEN en de beide heeren VAN NISSEN? *te burgerzinnig*, of *niet burgerzinnig* genoeg voor den heer DONKER en den heer LIGHTENVELT? *te vroom*, of *niet vroom* genoeg voor den heer GROEN? *te behoudend*, of *niet behoudend* genoeg voor den heer VAN HALL? *te vrijzinnig* of *niet vrijzinnig* genoeg voor de heeren BACKER en HUGENHOLTZ?

Met leedwezen hebben wij deze onverklaarbare houding, deze raadselachtige coalitie der meest stindige bestanddeelen, deze — naar het schijnt opzettelijke — geheimhouding van beweegredenen, deze veroordeeling zonder motieven, gezien. Het is te hopen, dat geene der Kamers op dit antecedent der Vereenigde Kamers zal voortbouwen. Veroordeelen zonder de redenen te zeggen, *waarom* men veroordeelt, is misbruik van gezag en eener oprechte vertegenwoordiging onwaardig. Het is niet alleen om de regering en den minister, dien het ontwerp speciaal aangaat, in te lichten, dat men zijne stem behoort te mo-

tiveren, ook aan het publiek, aan de natie, is men rekenschap schuldig van zijne stem. Wat men bij dit ontwerp gedaan heeft, zou men bij elk ander ontwerp kunnen doen; zich bepalen tot eene anonyme bestrijding in de afdeelingen en verslagen, en, bij de openbare zitting, eene stomme stemming. Maar wat wordt er, zodoende, van de parlementaire regering? De discussie ontwijken, de moeite sparen van argumenten te wederleggen of met argumenten wederlegd te worden en besluiten zonder het bewijs te geven, dat het besluit de vrucht was eener beredeneerde overtuiging, — dit is eene wijze, waarop men inderdaad in korten tijd veel kan afdoen, maar die de vertegenwoordiging doet af dalen tot eene blinde stem-machine, die zonder reden of regel aanneemt en verwerpt.

Wie zal thans aan de natie het geheim verklaren van die onbegrijpelijke eenstemmigheid van oneensgezinde elementen, die zwijgend het graf hebben gedolven, waarin dit ontwerp gewelddadig is verstikt? Wie zal de verborgenheden ontsluitieren van die zóo onoverkomelijke bezwaren, dat geene woorden in staat waren ze uit te drukken? Was er dan onder *negen en vijftig* leden niet één, die moed of opregtheid genoeg had reden te geven van zijne stemming? niet één, die redenen kon opgeven? niet één, die redenen wilde opgeven? niet één, die genoeg aan de waardigheid eener vertegenwoordiging hechte, om niet den schijn op zich te laden van alléén te stemmen onder den indruk van een hardnekkig, aprioristisch vooroordeel?

Wij laten thans geheel de quaestie ter zijde, of eene verwerping van dit ontwerp raadzaam was, of er voldoende argumenten zijn konden, om deze voordragt af te stemmen; wij vestigen thans alleen de aandacht op het vreemde, honende en onparlementaire, van deze methode van doofstomme verwerping; van deze daad, die op deze wijze, niets is dan eene daad van willekeur, die én de regering én de natie in het onzekere laat, en zelfs de tegenstanders van het ontwerp niet bevredigt, daar zij hun niet oplost *waarom* en *met welke inzichten* de vergadering verwiert; daar men niet eens weet, of dit moedwillig zwijgen moest voorstellen *karakter*, of dat het was *gebrek aan moed*, om de zaken bij haren naam te noemen en voor zijne overtuiging uit te komen.

Wij kunnen niet anders dan hopen, dat dergelijke vreemde praktijken en met den parlementairen regeringsvorm onbestaanbare uitspattingen door geene recidiven zullen gevolgd worden. Die uit overtuiging niet voor kan stemmen, stemme *tegen*, maar hij hebbe dan ook den moed en de opregtheid om voor de gronden zijner overtuiging uit te komen. Rekenschap geven van zijne stem, is een hoofdbeginsel der constitutioneële regering; dit te miskennen is toonen, dat men de constitutioneële regering niet verstaat.

Buitenlandsche Berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 20 juli. De afstemming van den regeringsraad van

den bondsraad, om zich te regtvaardigen wegens onbevoegd diplomatiek verkeer met den Franschen gezant, geantwoord dat het waarheid was, dat de Fransche gezant hem een bezoek had gebracht en hem eene zinsnede uit eenen brief zijner regering voorgelezen, waarbij deze hare tevredenheid te kennen geeft wegens de in het kanton Bern plaats gehad hebbende politieke wending en hare heilwenschen voor den nieuwen regeringsraad van dat kanton uitbrengt, doch eene nota was niet ingeleverd, en dat de regeringsraad van Bern in dit gebeurde geene schennis van een eedgenootschappelijk regt kan erkennen. De radicale partij beweert wel, dat de bondsraad de zaak niet zoo ligt zal opromen, maar officieele stappen doen bij den Franschen gezant, om denzelfden daarop opmerkzaam te maken, dat de bondsraad de eenige autoriteit is, met welke diplomatiech verkeer in Zwitserland behoort plaats te hebben. Men twijfelt echter, dat een zoodanige stap thans zoude geschieden, want bij den tegenwoordigen stand van zaken zoude zulk eene daad verder kunnen voeren dan aangenaam ware.

— De Sleeswijk-Holsteinsche zaak bevindt zich op het punt harer beslissing, en wel zoo het schijnt eener ernstige beslissing. Een van goederhand ontvangen brief verzekert, dat Denemarken zelf, ofschoon de magtigste bondgenooten achter zich hebbende, den aanvang van eenen oorlog schuwt, wiens afloop en gevolgen voor Denemarken en voor geheel Europa door niemand kunnen worden voorspeld. Intusschen zullen deze bondgenooten Denemarken tot den krijg drijven, in geval de eischen der Hertogdommen het gewigt van Denemarken mogten dreigen zoodanig te verzwakken, dat, naar het oordeel van die bondgenooten, het Europeesche evenwigt zulks niet konde verdragen. Denemarken, zoo als het tot dusver was zamengesteld, is klein genoeg om de sleutels van een gewigtig zeegebied, te weten de Zond, aan hetzelfde in handen te laten; werd het echter verbreekt of verkleind, alsdan zouden deze sleutels gewis speedig in eene voor dat evenwigt al te magtige hand geraken; bovenal moet verhoed worden, dat deze sleutels in de handen van een magtig Duitschland komen. Deze bedenkingen zijn het, die zulke groote mogendheden aan de zijde van Denemarken hebben doen treden.

— Uit eene zekere bron vernemen wij, dat de Russische vloot niet de bestemming heeft om door hare tegenwoordigheid de eischen der hertogdommen binnen behoorlijke perken te houden, maar dat zij daadwerkelijk zal tusschenbeide komen, ingeval, zender haren bijstand, de Sleeswijk-Holsteiners niet tot beter inzien kwamen. De Keizer van Rusland vreest wel is waar geene vrijwillige interventie van de Duitse regeringen ten behoeve der hertogdommen en zoude de interventie der ongedisciplineerde, thans buitendien gemediatiseerde democratie niet vreezen, indien deze werd beproefd, maar hij acht het mogelijk, dat, door zijne tusschenkomst ten behoeve van Denemarken, het oorlogzuchtige eergevoel der Duitse legers in zulke mate opgewekt wordt, dat deze de tegenstrevende dynastien en diplomaten tot eenen Duitsech nationalen oorlog kunnen noodzaken. De Keizer maakt voor deze gebeurtenis toebereidselen. De Duitse Kamers en het Duitse volk zouden voorzeker overal eenstemmig zijn, zoodra een enkel Russisch kanon- of gewoerschot tegen eenen Duitsech volksstam werd gelost. Reeds op dit oogenblik is er geen plekje in Duitschland, waar niet inzamelingen van bijdragen voor de Sleeswijk-Holsteiners worden gehouden. Alle Berigten stemmen daarin overeen, dat de legers van begeerte branden om de zaak van Sleeswijk-Holstein te verdedigen; het nationale gevoel is vertoerd over dat Londen-sche protocol-concept, waarin Engeland, Rusland en Frankrijk zich het regt aanmatigen om over Duitsech provincien te beschikken en dezelve voor gedeelten der Deensche monarchie te verklaren.

Wenen, 19 juli. Berigten uit Konstantinopel melden, dat de Russische gezant Titoff een lange conferentie met den minister van Buitenlandsche Zaken gehad had. Kemal-effendi is met zijn dragoman Adorides naar Marseille vertrokken, om in Frankrijk en in de voornaamste staten van Europa de universiteiten te bezoeken en zal vervolgens naar Turkije terugkeeren, om aldaar het hooger onderwijs op nieuw te regelen.

— Berigten uit Athene van den 9den melden, dat de Fransche gezant, de heer Thouvenel en de admiraal Tréouhart aldaar waren aangekomen. De patriarch van Konstantinopel had eindelijk de onafhankelijkheid der Grieksche kerk erkend. Een Grieksch dagblad meldt, dat de Koning Otto een eigenhandigen brief van den Sultan had ontvangen, betreffende de Engelsch-Grieksche zaak en dat de Keizer van Rusland aan zijn gezant Persiani een belangrijke dépêche betreffende deze zelfde zaak had gezonden.

Wenen, 20 juli (per telegram). De Duitsech opstandelingen hebben afgevaardigden naar Omerpacha gezonden. De opstand en ophef van gedrupt te zijn.

FRANKRIJK.

Parijs, 21 juli. Het voornaamste onderwerp, waarmede men zich bezig houdt, is de aanstaande benoeming der commissie van 25 leden, welke ge-

durende de prorogatie de Wetgevende Vergadering zal vertegenwoordigen. De ministeriële dagbladen verklaren eenstemmig, dat de verkiezing der namen van de eerste aangeboden lijst, of ten minste van eenige derzelve, als eene oorlogsverklaring door het Elysée zoude beschouwd worden, en het is niet waarschijnlijk, dat de vergadering de verantwoordelijkheid van deze vijandige handelwijze op zich zoude willen nemen. Men gelooft veeleer, dat de namen, welke zulk een ongunstigen indruk op het Elysée zouden maken, door andere, meer welgevallig aan het Elysée, zullen vervangen worden.

— In weerwil van de logenstraffing der half-officiële dagbladen blijft l'Ordre volhouden, dat het plan op het Elysée, om een militair huis tot stand te brengen (d. i. adjudanten van den President te benoemen), werkelijk op het Elysée bestaat, voornamelijk met het doel, om den te grooten invloed van den generaal Changarnier te keer te gaan. De *Monteur du Soir* blijft echter in antwoord op dit artikel het bestaan van zulk een plan ontkennen en beweert, dat het geheele bericht slechts de strekking heeft, om tweedragt tusschen den President der Republiek en den generaal Changarnier te zaaien.

— Sommige doorgaans goed onderrigte personen beweren, dat de verzoening der beide takken van de Bourbons heeft plaats gehad. Dit vereischt echter allezins bevestiging.

— In Piëmont zoude mgr. *Varesini* aartsbisschop van Varesini, even als de aartsbisschop van Turijn, volgens het zeggen van *l'Armonia*, veroordeeld zijn tot eene maand gevangenis en 500 livres boete, ter zake van zijne circulaire, aangaande de wet *Siccardi*. Wat hiervan zij is onzeker; wij voegen er slechts bij, dat reeds voor eenigen tijd, na het verschijnen der circulaire, mon de arrestatie van mgr. *Varesini* meldde, maar dat dit bericht vervolgens weder werd tegengesproken. Overigens meldt men, dat de stemming in Piëmont over de wet *Siccardi* al meer en meer gunstig werd. Zoo hadden onlangs de verkiezingen voor het gemeente-bestuur van Turijn plaats gehad en al de raadsleden waren herkozen, met uitzondering van drie, waarvan één plaats gemaakt heeft voor den minister *Siccardi* zelven, die met eene groote meerderheid werd benoemd.

Langs buitengewonen weg.

Parijs, 22 juli, 's avonds te 8 ure. In de zitting der Wetgevende Vergadering van heden werden de discussiën voortgezet over de begroting voor 1851 en wel over die voor het departement van onderwijs. Niets bijzonders viel daarbij voor, dan alleen de gewone strijd tusschen de aanhangers en tegenstanders van het onderwijs van staatswege. Eene, door de commissie voorgestelde vermindering van de uitgaven voor de gymnasiën werd met 413 tegen 178 stemmen verworpen.

Terwijl de discussiën gevoerd werden was er gestemd over de leden welke de permanente commissie zullen uitmaken, tijdens de prorogatie der Vergadering. Bij het einde der zitting kondigde de Vice-President, de heer *Bedeau*, aan, dat de volgende 15 leden (bij een getal van 552 stemmenden) de volstrekte meerderheid hadden verkregen, als: *Odilon Barrot* 416, *Jules de Lasteyrie* 396, *Monet* 386, generaal *de Saint Priest* 383, generaal *Changarnier* 379, *d'Olivier* 379, *Berryer* 375, *Nettement* 306, *Moïse* 279, generaal *de Lauriston* 294, generaal *de Lamoricière* 286, *Beugnot* 285, *de Mornay* 283, *de Montebello* 283, *de Lespinasse* 278. Deze 15 werden terstond tot leden geproclameerd en de benoeming der tien overigen op morgen bepaald. Het is niet te ontkennen, dat de heden gekozen personen eene parlementaire oppositie tegen het uitvoerend bewind beteekenen. Slechts vijf of zes zijn meer verzoeningsgezind. Alle (behalve *de Montebello*) behooren tot de oorspronkelijke lijst van kandidaten, van zaterdag avond. De heer *Thiers* heeft dit een beklagenswaardig resultaat genoemd.

Binnenlandsche Berigten.

† *Helder, 20 juli.* Heden is uit deze gemeente de volgende petitie opgezonden aan de leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Geven eerbiedig te kennen

De ondergeteekenden, allen ingezetenen van de gemeente den Helder.

Dat zij met dankbaarheid hebben vernomen, hoezeer het verlangen der gemeente hunner inwoning, om uit het onvrije territoir te worden ontslagen; en tot los- en ladingplaats te worden aangewezen, bij U, *Mijne Heeren*, weerklink heeft gevonden, en de regten dezer gemeente, hare belangen en die van het Rijk zijn gewaardeerd geworden.

Dat zij uit de discussiën, waartoe het rapport, over het adres bij U ingezonden, in de zitting van den 17den juni aanleiding gaf, een andrang hebben gevonden om op nieuw, ter vervulling hunner wenschen, aan Z. M. den Koning zich te adresseren.

Dat zij aan den pligt der dankbaarheid zouden meenen te kort te doen, indien zij U hiervan onkundig lieten, en zich daarom de vrijheid veroorloven, hierbij een afschrift van dit adres ter Uwer kennisgeving aan te bieden, daarbij verzoekende, om, wanneer alsnog zou blijken, dat eenige wettelijke bepaling een hinderpaal mogt zijn, om aan hun verlangen toe te geven, zoodanige wijziging uit te lekken of voor te stellen, als waardoor de sluiting

van de schoonste haven van Nederland wordt opgeheven en haar gebruik voor den handel worde opengesteld.

Hetwelk doende enz.,

(Volgen 40 ondertekeningen.)

Aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot-hertog van Luxemburg enz. enz. enz.

SIRE!

Geven eerbiedig te kennen

De ondergeteekenden, allen ingezetenen van de gemeente den Helder.

Dat zij zich voor omstreeks een jaar de vrijheid hebben veroorloofd, zich tot Uwe Majesteit te wenden met het eerbiedig verzoek, dat de plaats hunner inwoning, als eene beslotene vesting, niet langer mogt begrepen worden onder het onvrije territoir en tot los- en ladingplaats mogt worden aangewezen.

Ofschoon zij op dit verzoek nimmer eene bepaalde beschikking mogten erlangen, vernamen zij van een paar hunner mede-ingezetenen, die zich bij den minister van Financiën hadden gevoegd, om aan Z. Exc. mondeling de belangen hunner gemeente aan te bevelen, en zoo noodig nadere inlichtingen te verschaffen, dat Z. Exc. in het algemeen gunstig voor dat verzoek was gestemd, de billijkheid daarvan erkende, de noodzakelijkheid om de schoonste haven van het land, bij de steeds toenemende algemeene concurrentie, voor den handel open te stellen, begreep, maar voorsnog zwarigheid maakte, om aan Uwe Majesteit eene gunstige beschikking op hun verzoek voor te dragen, dewijl van de zijde der stad Amsterdam daartegen bezwaren waren in het midden gebragt, waarvoor Z. Exc. scheen terug te deinzen.

Het bleef den adressanten onbekend, van welken aard die bezwaren waren, en of zij binnen weinige maanden, of eerst na verloop van jaren, uit den weg zouden kunnen worden geruimd.

Onder deze omstandigheden kwam het hun gepast voor, de aandacht des lands op de belangen hunner gemeente te vestigen, en tegenover den invloed van de hoofdstad, den invloed der publieke opinie, het gewigt van het gansche land over te stellen.

Ter bereiking van dit doel veroorloofden zij zich eerst een afschrift van het request, Uwer Majesteit aangeboden, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij een adres te doen toekomen, en later, naar aanleiding van de ontwerpen van wet tot regeling der belangen van de scheepvaart, aan dezelfde Kamer een verzoek te rigten, om, voor zoo ver in de bestaande wetgeving een hinderpaal mogt gevonden worden, om hun verzoek toe te staan, door de noodige wijzigingen in die wetgeving, dien hinderpaal weg te nemen.

De adressanten meenen zich te mogen verheugen, dat zij dezen weg zijn ingeslagen. De openbare discussiën hebben niet alleen gelegenheid gegeven, om de billijkheid van der requestanten verzoek in het licht te doen stellen, maar ook de bezwaren die van de zijde van Amsterdam zijn gemaakt, openbaar te doen worden en de adressanten hebben daardoor zich bemoedigd gevonden, om zich op nieuw aan Uwe Majesteit te rigten, met het verzoek, dat aan hun billijk verlangen mogt worden voldaan.

Mogt men de stelling der adressanten, als een gevolg van de verblindings van het eigenbelang, wantrouwen, of overdreven achten, toen zij in het vroegere request aan Uwe Majesteit, het waagden te stellen: »Dat het de verbazing van een later geslacht zal opwekken, wanneer men verneemt, dat de »schoonste, de veiligste, de ruimste haven van Nederland al hare voordeelen, met verkrachting der »natuur, onvruchtbaar zag maken; zij meenen thans te mogen wijzen op het verlichte oordeel van zoo vele bevoegde beoordeelaars, die niet minder krachtig hebben aangetoond, dat het belang der gemeente den Helder, hier is een nationaal belang, dat het uit een staathuishoudkundig oogpunt onverdedigbaar is de schoonste haven aan de kusten van de Noordzee, bij de mededinging van zoo vele anderen onbenuttigd te laten, eene haven voor de schepen van het zwaarste kaliber toegankelijk, in den winter niet met ijs bezet, onmiddellijk aan de zee gelegen, niet blootgesteld aan verzanding of toeslibbing.

Ondervond der adressanten stelling, dat hun wensch om in de vrije ontwikkeling hunner gemeente niet te worden gestoord, in het algemeen belang behoort te vervuld te worden, geen enkele tegenspraak, even zoo zagen zij zich bevestigd in hunne meening, dat zij zich op hun regt mogten beroepen, wanneer zij stelden, dat de gemeente den Helder, voor zoo verre zij binnen de fortificatiën is besloten, volgens de wet van 26 augustus 1822, niet langer onder het onvrije territoir kan worden begrepen, en daarvan ontslagen, door Uwe Majesteit tot los- en ladingplaats mogt worden aangewezen.

Bij zoo veel eenstemmigheid omtrent het billijke, het regtvaardige van hun verzoek, ja! omtrent de noodzakelijkheid in het algemeen belang, hebben de adressanten met de meeste aandacht gelet op dat gene, wat van de zijde van Amsterdam werd aangevoerd, gewigtig genoeg, om daarvoor de billijkheid, de regtvaardigheid, ja het algemeen belang terzijde te stellen.

De adressanten verzoenen de veronderstelling te mogen uiten, dat van de zijde van Amsterdam thans wel niets verzuimd zal zijn, om de algemeene opinie, zoo deze in dwaling verkeerde, voor te lichten en de regten der hoofdstad te doen gelden; en is

deze veronderstelling juist, dan schijnt niets meer gemakkelijk, dan om het onbeduidende, om niet te zeggen het belagchelijke, dier gronden aan te toonen.

De wederstand van wege de stad Amsterdam berust, naar hetgeen uit de discussiën in de Tweede Kamer, of uit de nieuwspapieren is gebleken, alleen op het voorgereen, dat Amsterdam bij het verleenen eener bijdrage tot het graven van het Groot Noord-Hollandsch kanaal zoude hebben bedongen, dat aan den Helder, toen nog slechts een dorp van 1000 à 1200 zielen, niet meer dan twee, toen reeds bestaande, noodwerven zouden worden opgerigt.

De adressanten zouden kunnen volstaan met op te merken, dat zij thans niet verzoeken, om meerdere werven op te rigten, en het zoogenaamde beding door Amsterdam te dier tijd gemaakt, alzoo hun verzoek, om uit het onvrije territoir te worden ontslagen, en tot los- en ladingplaats te worden aangewezen, niet in den weg staat; maar zij meenen bovendien te mogen stellen, dat de regering te dier tijd nimmer zich tegenover Amsterdam uitdrukkelijk heeft verbonden, om ten eeuwigen dage het oprigten van meerdere werven te belemmeren.

Willem de I, de Vorst, wiens helder doorzicht den Amsterdamschen handel bijna als tegen den wil van *Amsterdam*, door het doen graven van het Groot Noord-Hollandsche kanaal reddde, *Willem de I* moge toezeggingen hebben gedaan om de Amsterdamsche werven tegen eene concurrentie van het nederige Helderse dorp te beschermen, *Willem de I* zou nimmer zijne toestemming gegeven hebben tot zulke voorwaarden, die zouden werken in eene toekomst, wanneer aan het Nieuwediep eene uitgebreide stad zoude zijn verzeen.

Zoodanige overeenkomst tusschen de regering en de stad *Amsterdam* schijnt dan ook niet te bestaan.

Bij koninklijke besluiten, uit den aard der zaak slechts tijdelijk werkende, omdat zij bij een nader besluit altijd kunnen worden teruggeroepen, is tijdelijk aan eenige wenschen van *Amsterdam* voldaan.

Maar al mogten de adressanten ten deze opzigte in eene dwaling verkeeren, al bestond er eene bepaalde overeenkomst, die overeenkomst zou in vorm en wezen nietig en van onwaarde zijn en zeker nimmer tegenover den Helder verbindende wezen.

De adressanten zijn niet najterig op den bloei van *Amsterdam*. Zij achten hunne welvaart nauw verbonden met die van de hoofdstad, maar zij verlangen van hunne zijde even zeer, dat geene jaloeerschheid, of afgunst den bloei van hunne woonplaats belemmere, dat gelijk *Amsterdam* groot is geworden door hare gunstige ligging en de werkzaamheid harer inwoners, ook de gemeente den Helder van hare natuurlijke voorregten mag gebruik maken, om te streven naar meerdere welvaart, zich zelve en het algemeen ten voordeel.

Zij achten de tegenwerking van *Amsterdam* te meer ongepast, omdat zij van oordeel zijn, dat na de gemeente van den Helder, de stad *Amsterdam* zelve de eerste en voornaamste zal zijn, die van de vrijstelling der haven de voordeelen zal genieten.

Deze vrijstelling zal eene gelegenheid openen tot aanmerkelijke uitbreiding van den Amsterdamschen handel, die zich bij het voorregt om aan den Helder te kunnen lossen, aan handels-operatiën zal kunnen overgeven, waarvan hij zich thans moet onthouden, wegens de bezwaren en kosten, aan het overvaren langs het groot Noord-Hollandsch kanaal verbonden. De reeds bestaande handel van *Amsterdam* zal zich niet, immers niet voor een noemenswaardig gedeelte, naar het Nieuwediep verplaatsen; maar nieuwe ondernemingen zullen geboren worden, waarvan en *Amsterdam* en den Helder het voordeel zullen trekken, een voordeel, dat ruimschoots het gevreesde verlies zal vergoeden.

De wenschen der adressanten hebben bijval gevonden in het gansche land, dat met belangstelling den loop der zaak volgt. En kan het bevreedend, Sire? Het geldt hier niet alleen het belang der gemeente van den Helder, noch zelfs het algemeen belang, om de onvergelykelijke haven van het Nieuwediep in den strijd der buitenlandsche concurrentie te werpen. Het geldt hier het regt en de veiligheid van iedere gemeente.

Indien ééne gemeente aan *Amsterdam* kan worden opgeofferd, waar is dan de veiligheid van elke andere, zoodra Amsterdams wezenlijk of denkbeeldig belang spreekt, indien deze grootere plaats met de regering overeenkomsten zal kunnen aangaan, om den bloei van kleinere plaatsen te belemmeren?

De adressanten wenschen niets te ontnemen aan het regtmatig gewigt en den billijken invloed der hoofdstad, waarop hare kapitalen, hare handel en nijverheid, hare opofferingen voor kunsten en wetenschappen haar aanspraak geven, maar in het belang van *Amsterdam* zelve smeeken zij U, Sire, dien invloed te fnuiken, als hij gebezigt wordt om anderen onregt aan te doen.

In het vertrouwen, dat de openbare beraadslagingen, welke in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het verlangen van de Helderse ingezetenen hebben plaats gehad, het billijke van der adressanten verzoek, het hoog belang van het algemeen bij deszelfs toewijzing en de nietigheid der daartegen ingebrachte bezwaren, hebben in het licht gesteld, wagen de adressanten het alzoo op nieuw Uwe Majesteit eerbiedig te naderen, met het verzoek, dat het Uwe Majesteit moge behagen te besluiten, dat de gemeente den Helder, voor zoover die binnen de fortificatiën

is gelegen, uit het onvrije territorium worde ontslagen, en tot los- en ladingsplaats worde aangewezen.

Hetwelk doende, enz.
(Volgen de ondertekeningen.)

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van maandag, 22 juli.

WADER VERSLAG.

Do voorzitter geeft kennis, dat door de verschillende afdelingen tot rapporteurs benoemd zijn: over het ontwerp van wet, tot uitvoering van art. 7 der grondwet, de heeren: *Rengers, Gevers van Endegeest, Lightenvelt en van Beeck Vollenhoven*; over dat, tot het verleenen van toelagen aan de werklieden van de werf te Rotterdam, de heeren: *v. Swinderen, Martens van Sevenhoven, Cost Jordens en v. Pallandt*; over dat, betrekkelijk de kosten van het regentschap, alsmede over dat nopens de enquête, de heeren: *de Jonge, Martens van Sevenhoven, Cost Jordens en van Pallandt*.

Aan de Kamer is hulde gedaan van twee boekwerken, als van: Het koloniaal monopolie-stelsel, getoetst aan geschiedenis en staathuishoudkunde, door *D. C. Steyn Parvé*, en: Militaire arrestatie van een burger te Haarlem, op 10 juli 1850. — Plaatsing in de boekery.

Eene petitie uit Veendam nopens de scheepvaartwetten, wordt gesteld in handen der commissie voor de verzoekschriften.

Aan de orde van den dag is de aangekondigde interpellatie aan het ministerie omtrent de uitvoering van art. 2 der addit. artik. van de grondwet met opzigt tot de vorige Eerste Kamer.

De heer *Lightenvelt* heeft zich nimmer, bij den aanvang eener rede, meer op zijn gemak gevoeld dan op dit oogenblik, omdat hij nimmer met meer vaste overtuiging gesproken heeft, en omdat hij hem, bij de verdediging van zekere door hem bedoelde regten, niemand heeft te kwetsen of te beschuldigen. Hij heeft tot de tegenwoordige interpellatie niet besloten dan uit gevoel van eer en plicht, dan door den aandrang van zijn geweten, omdat hij vroeger, als minister, een levendig deel genomen heeft aan de opneming in de grondwet van de belofte, waarvan hij thans de uitvoering vraagt aan het ministerie. Het doel der interpellatie is dan ook niet, het ministerie te beschuldigen, of het eenig verwijt te doen dat aan die belofte nog geene uitvoering gegeven is, want hetzelfde verwijt zou dan ook, wel niet aan den spreker persoonlijk, maar aan het vorige ministerie kunnen gedaan worden. De redenaar wil liefst gelooven, dat de achterlijkheid der ministers geregtvaardigd wordt door de vele verplichtingen, welke zij geroepen waren te vervullen. Het doel der interpellatie is alleen, van het ministerie de verklaring uit te lokken, dat het bereid en geneigd is, uitvoering te geven aan art. 2 der additionele artikelen van de grondwet, ten aanzien van de leden der vorige Eerste Kamer. Dat het ministerie zich aan die verplichting niet kan onttrekken, spreekt van zelve, daar het geldt verkregen regten. Art. 2 der addit. artikelen is hier de eenige vraagbaak. Wat zegt dat art.? »De wet regelt de schadevergoeding, toe te kennen aan hen, die door of ten gevolge van de herziening der grondwet, betrekkingen verliezen, hun voor hun leven opgedragen.» — Wat dus is door den grondwetgever aan de gewone wetgeving opgedragen? Alleen de regeling der schadevergoeding voor hen, die betrekkingen verliezen. Twee punten dienen dus onderzocht te worden: 1o. Hebben de leden van de ontbonden Eerste Kamer schaden geleden, ten gevolge van de herziening der grondwet; 2o. verloren zij eene betrekking, hun voor hun leven opgedragen?

Wat het eerste punt betreft, zal niemand toch wel tegenwerpen, dat er geen schade geleden is, want dat de leden slechts reis- en verblijfkosten genoten. Niemand kan in wezenlijken ernst betwisten, dat het lidmaatschap der vroegere Eerste Kamer niet alleen was eene eervolle onderscheiding, maar tevens voordeel opleverde. Missen zij nu dit voordeel, ten gevolge van de herziening der grondwet dan is er schade aanwezig, dan hebben zij op vergoeding aanspraak. De tegenwerping nopens de reis- en verblijfkosten kon gemaakt worden en is gemaakt vóór de aanneming der grondwet, maar na de aanneming kan zij niet meer te pas komen, vermits de grondwet, in het algemeen, om het even welk soort van gemis, van schadevergoeding spreekt. Of het dus zijn reis- en verblijfkosten, retributiën, traktementen, enz., dit alles doet niets af, want de grondwet maakt er geen gewag van en stelt geene voorwaarden voor de vergoeding. De benaming van reis- en verblijfkosten doet te minder af, als men bedenkt dat die leden, welke in de residentie woonachtig waren, evenzeer f3000 levenslang genoten. Van deze kan men toch niet zeggen, dat zij geene schade geleden hebben? Maar als men zich het vroegere standpunt, de mindere beweegbaarheid, als het ware, van de Eerste Kamer voor den geest brengt, dan zal de tegenwerping eene bittere ironie zijn, des te onedelmoediger omdat zij gerigt is tegen aanzienlijken in den lande, die voor hunne eigene vernietiging gestemd hebben. Of hebben zij geene schade geleden, die het lidmaatschap der Eerste Kamer, in plaats van pensioen, verkregen hebben? Lijden zij geen schade die, ter gemoetkoming van een dikwerf karig pensioen, dat lidmaatschap erlangden? Lijden zij geen

schade die, geen aanspraak op pensioen hebbende, het lidmaatschap verkregen als eene belooning voor hunne den lande bevezende diensten? Er is dus ontegensprekelijk schade aanwezig, Er is nu schade, dan moet daarop, volgens de grondwet, vergoeding volgen.

Wat het tweede punt betreft, spreker weet niet of het eene vraag is. Het lidmaatschap der Eerste Kamer is toch wel eene betrekking. Thans is het alleen eene eervolle betrekking; vroeger was zij mede eervol, maar tevens zeer voordeel. Spreker weet niet, welk maatschappelijk standpunt men niet zou kunnen begrijpen onder het woord *betrekking*. Juist heeft men bij voorkeur dit veel omvattend woord gebezigd, ten einde de leden der vorige Eerste Kamer daaronder te kunnen begrijpen. Waarom heeft men niet gekozen het woord: ambt, post? omdat geen dier woorden toepasselijk was op het lidmaatschap der Eerste Kamer. Spreker herhaalt het, de redactie van het artikel is opzettelijk zoo gesteld, omdat de leden der Eerste Kamer er onder zouden begrepen zijn. Hij kan dit getuigen, als hebbende in den ministerraad een levendig aandeel genomen aan de redactie. Het is daarom dat hij, in den aanvang zijner rede, gezegd heeft dat het voor hem hier was eene zaak van geweten. De geschiedenis van dit artikel, en de wijzigingen, welke het heeft ondergaan, zijn algemeen bekend; maar spreker heeft voor zich alle schriftelijke bewijzen, dat wel degelijk de bedoeling geweest is, zoo als door hem is opgegeven. Ten gevolge der gevallen bedenkingen zijn er veranderingen in het artikel gemaakt; om zekender doel te treffen heeft men alle benamingen van ambten of posten laten varen, maar heeft men zich in het algemeen gehouden aan schadevergoeding voor hen, die betrekkingen verliezen. Dit hebben de voorstellers gewild, en het is door de aanneming der grondwet bekrachtigd geworden. Het quantum der schadevergoeding heeft de grondwetgever laten varen en dit aan de gewone wetgeving overgelaten. Mogelijk hebben enkele leden de grondwet aangenomen met voorbehoud om, wanneer zij geroepen werden daarover te beslissen, de schadeloosstelling aan de leden der Eerste Kamer niet te verleenen; maar die reserve, hetzij al dan niet uitgedrukt, kan de duidelijke woorden der grondwet niet krachteloos maken. Hun voorbehoud is eene *protestatio acti contrarii*. De bedoeling der regering is nimmer raadselachtig geweest. In de Memorie van Toelichting van 20 juni 1848 zegt zij nopens dit artikel: »Deze bepaling is geheel nieuw, en zoo al niet volstrekt regtmatig, dan ten minste hoogst billijk, en daarom noodzakelijk gekeurd.» Nog duidelijker komt dit uit bij het antwoord der regering op het voorloopig verslag. Daarin wordt gezegd: »De regering is van oordeel, dat deze bepaling, als een door de billijkheid georderde maatregel van overgang, in de grondwet zelve moet worden opgenomen. — En voegt zij er bij, »door het woord *retributie* (bij de eerste redactie aanwezig) heeft men de reis- en verblijfkosten willen aanduiden, in art. 89 der grondwet aan de leden der Eerste Kamer toegelegd.» — Nog ééne opmerking omtrent de geschiedenis van dit art. Men kent den hevigen tegenstand, welken het ondervonden heeft bij de Tweede Kamer. Men behoeft slechts het voorloopig verslag in te zien. Om b. v. ééne zinsnede te nemen: »Deze en soortgelijke redenen bewogen dan ook de leden der Kamer, »er ernstig op aan te dringen, om het geheele additionele art. 2 weder uit de grondwet te ligten en »de zaak, die het hier gold, bij eene speciale wet »te regelen.» Zóó stellig was die tegenstand. En wat nu is daarvan het gevolg geweest? Heeft men de bepaling uit de grondwet geligt? Neen, men heeft de schadevergoeding bij de grondwet gebiedend gemaakt en alleen regeling aan den gewonen wetgever overgelaten. Nu krijgt dat 2e addit. artikel, juist door dien tegenstand, na het gekende doel der regering, door de aanneming nog meerdere kracht. — Met genoegen heeft spreker van het tegenwoordige ministerie een bemoedigend woord gehoord. Bij de laatst aangenomen wet nopens de Munt toch is aan de uitvallende ambtenaren 2/3 van hun tractement verzekerd. Deze intusschen vielen niet in de termen van art. 2 addit. art., want zij waren niet levenslang aangesteld, maar de maatregel geschiedde om der billijkheidswille. Dit voorzeker is een gebruststellend voorteken, want men kan niet gelooven dat de schadevergoeding zal onthouden worden aan hen, die daarop volgens de grondwet onloochenbaar aanspraak hebben. — Een onzer ministers, spreker weet niet welk, heeft gezegd, wat Nederland wil, is eene eerlijke regering. Om dit te kunnen zijn, moet men in de eerste plaats grondwettelijke verplichtingen nakomen. — Als spreker zitting had in de Tweede Kamer, zou hij van zijn recht van initiatief gebruik maken. Thans bepaalt hij zich, met aan den minister van Binnenlandsche Zaken te vragen, of de regering voornemens is uitvoering te geven aan art. 2 der addit. artikelen ten aanzien van de leden der vorige Eerste Kamer?

De minister van Binnenlandsche Zaken geeft te kennen, dat dit punt reeds sinds geruimen tijd een onderwerp van opzettelijke overweging bij het gouvernement heeft uitgemaakt. Het gevolg is geweest, dat een ontwerp van wet ten deze is beraamd geworden. Zoo daarmede niet meer spoed is gemaakt, dan zijn daarvan oorzaken te vinden. — Bij zoo

vele dringende werkzaamheden, heeft men begrepen dat dit onderwerp, strekkende tot bevrediging van bijzondere belangen, eenigzins moest wachten tot dat andere van meerderen aandrang, waren afgehandeld. Intusschen is thans het ontwerp in behandeling bij den Raad van State. — De minister zal van zijne zijde de discussiën nu niet verlenen. De vorige spreker heeft een betoog geleverd over de verplichting der schadevergoeding. Voor zoo ver het te pas kan komen daarop te antwoorden, zal men gerustelijk het tijdstip kunnen afwachten, waarop het ontwerp, ook in deze Kamer, in discussie zal komen.

De heer *Lightenvelt* zal, na het zoo even gegeven antwoord, niet verder op de zaak aandringen. Hij bedankt den minister voor de cordate en duidelijke wijze, waarop hij dat antwoord heeft gegeven. Spreker wist niet, dat de regering zich onledig hield, in het belang, dat hij op het oog heeft, te voorzien. Hiermede was deze interpellatie afgelopen.

De commissie van verzoekschriften brengt verslag uit:

I Bij monde van den heer *Taets van Amerongen*:

1o. Op een adres van *Goll en Cie* en 62 andere kooplieden, commissionairs, scheepsreeders, makelaars, enz., te Amsterdam, die verklaren doordrongen te zijn van de nuttigheid van vrijheid van handel, en op de aanneming der scheepvaartwetten aandringen:

2o. op dat van de Kamer van Koophandel en fabrieken te Groningen, tegen de scheepvaartwetten;

II Bij monde van den heer *Meurs*:

1o. op dat van *J. Schouten* en andere scheepsbouwmeesters en andere neringdoenden, allen levenden van den scheepsbouw, te Dordrecht, tegen lett. C der scheepvaartwetten;

2o. op dat van *J. S. Friesendorp, c-s*, scheepsreeders te Dordrecht, tegen de scheepvaartwetten in het algemeen.

III Bij monde van den heer *Engelkens*:

1o. Op een adres, als voren, van *A. van Hoboken en Zoon* en 63 andere kooplieden, reeders, enz., te Rotterdam;

2o. Op een van *Blussé* te oud-Ablas, tegen lett. A der scheepvaartwetten;

3o. Op een, als voren, van *v. Hoogstraten en Zonen* houthandelaars en honizaagmolenaars te Dordrecht;

4o. Op een van den kolonel *Gester te Lintelo*, te Doesborgh, tegen de scheepvaartwetten in het algemeen, vooral met het oog op onze Oost-Indische bezittingen.

Die verschillende verzoekschriften zullen ter griffie worden nedergelegd.

De commissie van rapporteurs is gereed haar algemeen verslag uit te brengen over het ontwerp van wet, tot regeling der kosten van het regentschap. — De president stelt voor de beraadslagingen te houden op aanstaanden woensdag, des namiddags ten 1 ure.

De heer *van Beeck Vollenhoven* geeft in bedenking, dat er nog tijd gevorderd wordt tot het onderzoek der scheepvaartwetten, en alzoo de beraadslagingen over genoemd ontwerp eerst aan de orde te stellen op aanstaanden donderdag.

Dienovereenkomstig wordt besloten, en wel des morgens ten 11 ure.

Nog is de commissie van rapporteurs gereed, haar algemeen verslag uit te brengen over het ontwerp van wet, tot tijdelijke ondersteuning van werklieden aan de werf te Rotterdam. — De beraadslagingen daarover zullen worden gehouden na afloop van die over de kosten van het regentschap.

De zitting is daarna gescheiden

PROGRAMMA VAN HET TWEDE NEDERL. LETTERK. KONGRES.

TE HOUDEN BINNEN AMSTERDAM, 16 SEPTEMBER EN VOLGENDE DAGEN.

ORDE DER WERKZAAMHEDEN.

Maandag, 16 September.

Ten 9½ uur des voormiddags — ontvangst der leden van het Kongres in de gehoorzaal der maatschappij *Felix Meritis*.

Ten 10 ure — opening van het Kongres in de grote zaal der maatschappij, voornoemd, door den Voorzitter der commissie tot regeling. — Afstreding der commissie. — Benoeming van een bureau tot leiding der vergaderingen, bestaande uit Voorzitter, twee Ondervoorzitters, en twee secretarissen.

Mededeeling van ingekomen brieven.

Sprekers of inzenders van stukken:

Dr. *F. A. Snellaert*, Gent. »Over het werkdag aandeel, dat Hollanders en Vlamingen, in het ontwikkelen van Vaderlandschen Zin en van Vaderlandsche Letterkunde, wederzijds in Zuid- en in Noord-Nederland genomon hebben.

Prof. mr. *Martinus-des Amorie v. d. Hoeven*, Amsterdam. »Over de vraag: Of er gegronde hoop bestaat, dat Nederland zijnen voormaligen roem, in de beoefening der wetenschappen, hervinden zal.

Hendrik Conscience, Antwerpen. »Over de noodzakelijkheid der nauwere verbroedering tusschen Holland en Vlaamsch België.

De Boecker, St. Winoc Bergen, voormalig Fransch Vlaanderen. »La Flandre maritime de France avant et pendant la domination Romaine.

J. Kats, Brussel. »Over het bijdragen tot de

handhaving, opbeuring en den bloei van Nederlandsche taal- en letterkunde."

Dr. W. G. Brill, Zutphen. »Over de werkwoorden in onze taal, die het hun oorspronkelijk eigen karakter van intransitieve werkwoorden afleggen (*Depoentia*)."

P. Lamsens, Couckelaers, W.-Vlaanderen. »Kort taalkundig onderzoek naar de bevolkers van Oost- en West-Vlaanderen."

Dingsdag 27 september.

Opening van het Kongres ten 10 ure. — Lezing der notulen van de vorige zitting. — Mededeeling van ingekomen brieven.

Rapporten omtrent het Algemeen Nederlandsch Woordenboek, tot uitbrengen van welke door het eerste Kongres waren genoodigd: de HH. prof. *Bormanis* van Lük, prof. *Cracco* van Kortrijk, prof. *David* van Leuven, *P. van Duyse* van Gent, *Ecrivisse* van Eecloo, Dr. *Halbertsma* van Deventer, prof. *A. des Amorie van der Hoeven* van Amsterdam, dr. *de Jager* van Rotterdam, dr. *Snellaert* van Gent, en *J. A. Alberdingk Thijm* van Amsterdam.

Verdere sprekers of inzenders van stukken;
L. A. te Winkel, Buitenpost, Friesland. »Planter samenstelling van een algemeen Nederlandsch Woordenboek."

Michiel v. d. Voort, Brussel. Over de wenselijkheid, dat de vervaardiging van een volledig Nederlandsch Kunstwoordenboek die van het algemeen Nederlandsch Woordenboek voorafga.

Dr. A. de Jager, Rotterdam. »Over het belang van de kennis der Idioltismen onzer taal en hetgeen aan die kennis nog ontbreekt.

J. van Dam, Thz., Woerden. »Tot meer volkomene samenstelling van het besproken algemeen Nederduitsch Woordenboek [diende men], zoo mogelijk voor elke groote stad en omstreken, een correspondent te benoemen, om de aldaar eigenaardige woorden te verzamelen."

Debatten over het voorgedragene.
Dr. H. A. Callenfels, Oostburg. »Taalkundige bedenking" »over de spelling der Bastaard-Woorden."

Mr. Is. da Costa, Amsterdam. »Over het wenschelijke van een gemeenschappelijk overleg tusschen Zuid- en Noord-Nederland op het stuk van spelling."

D. J. r. Z. Ganswijk, Dordrecht. »Over pogingen, bij 's Lands bestuur aan te wenden, tot voorziening in de gebreken, welke onze administratieve taal- en schrijfwijze voortdurend aankleven.

Debatten.
D. J. den Beer Poortugael, Delft. Over *J. van Damme* — zijne levensschets en eene korte proeve zijner gedichten.

Woensdag, 28 september.

Opening van het Kongres te 10 ure. — Lezing der notulen van de vorige zitting. — Mededeeling van ingekomen brieven.

Rapporten omtrent de regeling der belangen van den Noord- en Zuid-Nederlandschen boekhandel, uit te brengen door de heeren *Suringar*, van Leeuwarden; *Schreuder*, van Maastricht; baron *de Saint-Genois* en dr. *Snellaert*, van Gent; *Schleijer*, van Amsterdam; dr. *Nijhoff*, van Arnhem, en *Delecourt*, van Brussel, aangezocht door het eerste Kongres, om zich tot dat einde in commissie te stellen.

Verdere sprekers of inzenders:
D. J. r. Z. Ganswijk. Over het vraagpunt: »Of in het belang van kunst en wetenschap, niet bij de hooge regering zou kunnen bevorderd worden, dat de verzending en het gebruik van boek- en kunstwerken, boekenlijsten, muzikpapier, tijdschriften, enz., en in het algemeen al wat onder *Nederlandschen boekhandel* kan worden begrepen, aan geene belasting onderhevig verklaard worden."

J. van Dam Thz. Hoe is er »een geregelde en min kostbare weg te openen tusschen de Vlaamsche en Hollandsche letterkundigen ter wederkerige toezending van boekwerken en manuscripten?"

Debatten.
D. J. r. Z. Ganswijk. Over de regeling der betrekkingen tusschen de uitgevers en schrijvers in Nederland.

A. van Lee, Amsterdam. Over »meerdere verzekering van het letterkundig eigendomsrecht, een middel tot bevordering van den bloei der Nederlandsche letterkunde."

M. P. Lindo, Arnhem. »Over de oprigting van eene vertalers-vereeniging."

Debatten.
Dr. P. Schellema, Amsterdam. »Over de belangen van het Nederlandsche archief-wezen."

A. van Lee. Over de wenselijkheid van een algemeen gebruik in onze boekeryen.

J. C. Voorduin, Utrecht. Eenige mededeelingen, betrekkelijk tot de beoefening van de geletterdheid van het Regt in Nederland.

D. J. r. Z. Ganswijk. Of bezitters van belangrijke administratieve, statistieke en staathuishoudkundige bijdragen tot onze geschiedenis, inzonderheid van de jaren 1815—1830 niet van wege het Kongres zouden kunnen uitgenoodigd worden, om die bijdragen publiek te maken?

Mr. Is. da Costa. »Over de middelen om zich te verstaan ten aanzien van een plan tot samenstelling van een Geographisch antiquarisch woordenboek voor de beide afdelingen, naar aanleiding van hetgeen daaromtrent besproken is bij het provinciaal Utrechtsch genootschap.

Debatten.
Sleecx, Brussel. »Over het Nederlandsch Tooneel."

A. van Lee. Over »Maatregelen ter verbetering van Volksgezang en Tooneel."

Behalve door de genoemde personen zijn nog bijdragen toegezegd door of van wege *Mew van Schere*, geb. *Doolaghe*, van Lixmude, de HH. prof. *P. van Genabeth* en *S. J. van den Bergh*, van 's Gravenhage, dr. *B. ter Haaren* en dr. *M. S. Polak*, van Amsterdam, *J. Kisselius*, van Dordrecht, *Prudens van Duyse*, van Gent, *F. W. Bevers* van Gemert en *P. W. Quack*, uit Stuttgart.

De voorzitter heeft de bevoegdheid, zoodanige andere regeling in de spreekbeurten te brengen, alsmede de lijst van ingeschrevene of zich aanmeldende sprekers zoodanige uitbreiding of inkrimping te doen ondergaan, als hem oorbaar zal schijnen.

Des dingsdaags, den 17den september, zal er in de Grootte Zaal van *Felix* eene feestelijke avond-bijeenkomst van de Kongresleden plaats hebben, opgeluisterd door de voordragt van eenige dramatische en muzikale kunstwerken.

Voor den Woensdagavond, den 18den, zal er gelegenheid tot deelneming aan een vriendschappelijk maal worden opgesteld, waartoe de Kongresleden zich bij de daartoe benoemde commissie, tegen betaling van f 2.50 kunnen doen inschrijven.

Geene heeren zullen tot het Kongres worden toegelaten, dan op vertoon van het *Diploma* als lid, of de *Toegangkaart* als hoorder. De *Diploma's*, op naam gesteld, en de *Toegangkaarten* (beiden doorlopend geldig voor al de Kongresdagen) zijn, tegen betaling van f 2.50 als te-gemoet-koming in de kosten, verkrijgbaar in het gebouw *Felix Meritis*, des vrijdaags en saturday, den 13den en 14den september, tusschen 10 en 1 ure, alsmede op de Kongresdagen, des morgens tusschen 8½ en 9½ uur.

Hoorders, geen leden van het Kongres noch van de Maatschappij *Felix Meritis* zijnde, hebben witte *Toegangkaarten* en vinden hunne plaats op de tribune.

De commissie biedt aan dames, binnengeleid door leden van het Kongres, gratis het gebruik der tribune aan, met dien verstande, dat de vroegstkomende hoorders of hoorderessen regt erlangen op de eenmaal ingenomen plaatsen.

De »Effectieve leden" van de maatschappij *Felix Meritis*, alsook de leden van de afdeling »Koophandel en Letterkunde" ontvangen een personeele *toegangkaart* (herkenbaar aan de blaauwe kleur), die regt geeft op het bezetten der beneden-banken in de rondte der zaal. Al de overige plaatsen blijven, voor zoo veel noodig, ter beschikking van de Kongres-leden.

Het gebouw wordt te 8½ ure geopend.
Z. M. de Koning heeft, op daartoe ingediend verzoek van den voorzitter, de vergunning verleend voor het laten bezigtigen door al de Kongres-leden van het Koninklijk paleis (het voormalige stadhuys.)

Het Edel Achtbaar bestuur der stad Amsterdam heeft het Archief en de Kamer van Zeldzaamheden op het tegenwoordig Raadhuis, benevens den Hortus Botanicus, ter bezigtiging voor de Kongres-leden opgesteld, en de commissie gemagtigd van deze inwilliging melding te maken als van een blijk der bijzondere belangstelling van het stedelijk bestuur in het Kongres. Tot bepaling van den tijd, waarop men de beide eerste inrigtingen met de meeste vrucht zou kunnen bezpeken, worden de leden verzocht, zich te wenden tot den heer dr. *P. Schellema*, stads-archivarius en lid van het Kongres.

Voorts hebben de Kongres-leden, buiten deze stad woonachtig, door beleide vergunning der verschillende besturen, op vertoon van hun *diploma*, (herkenbaar aan de groene kleur), gedurende de week, waarin het Kongres wordt gehouden, toegang tot:

's Rijks Marine-Etablissement (Lands-werf). Men meldt zich aan ter secretarie van de directie der Marine. 's Rijks Museum (van Schilderijen en Prentenwerken). Het Genootschap: »Doctrina et Amicitia." Het Leesmuseum. Het Kollegie: »Zeemanshoop." Het Zoölogisch Genootschap: »Natura Artis Magistra." De Kunstenaars-maatschappij: »Arti et Amicitiae." De Societeit: »Zorgvlied en Harmonica." Het Park in de Plantaadje (dit laatste van 10 uren des morgens tot 5 uur in den namiddag.)

Voor het Paleis, de Landswerf, het Archief, de Kamer van Zeldzaamheden, den Hortus en het Park, is de vergunning ook tot de stadgenooten (licht roode *Diploma's*) uitgestrekt.

Eindelijk worden de Kongres-leden, buiten Amsterdam woonachtig, ook nog uitgenoodigd, op vertoon van hun *diploma*, de viering bij te wonen van het 50-jarig bestaan der *Hollandsche Maatschappij van Vraage Kunsten en Wetenschappen*, in het lokaal *Odeon*, op saturday den 21sten september, des voormiddags te 11 ure.

DRUKFOOT.

In het hoofdartikel van eergisteren (dingsdag) staat 1ste kolom, regel 17 van onderen: »Zij wijzen op het ontijdige, ja hoognoodige" enz. Lees: »zij wijzen op het tijdige, ja hoognoodige" enz.

Advertentiën.

Getrouwd:

G. R. P. UMBROVE,
Ridder der Militaire Willems Orde,
met
EMILIE SMULDERS.

BATAVIA, den 17den April 1850.

De Pillen en Zalf van HOLLOWAY
zijn een onfeilbaar middel tegen
scheurbuik.

THOMAS ANDREWS te Newcastle, was sedert jaren lijdende aan scheurbuik en kwade vichten over alle deelen des ligchaams. Hij was onder behandeling geweest van onderscheidene geneeskundigen, doch vond daarbij volstrekt geen baat, eindelijk werd hij zelf ongeneesbaar verklaard. Toen begon de arme man als eene laatste hoop de Pillen en Zalf van **HOLLOWAY** te gebruiken welke zijne ziekte zoo volkomen in derzelve oorsprong weg namen dat hij in tijd van zes weken zijn gewonen arbeid kon hervatten, en thans is zijne geheele huid zoo zuiver als die van een kind.

Doosjes Pillen van f 0.90, f 2.10, f 3.30, f 7.75, f 15.50, f 23.50; *Potjes Zalf* van f 0.90, f 2.10, f 3.30, f 8.15, f 15.90, f 23.90.

Zijn op franco-aanvraag à contant te bekomen, bij den Heer **S. STRAATMAN**, Hoofddepôthouder te 's Hertogenbosch; den Heer **F. ROMEIJN**, Fz., Depôthouder te Arnhem; den Heer **B. ADAMA**, Depôthouder te Amsterdam; alsmede te Londen, Strand 244, **HOLLOWAY'S** Etablissement.

Burgerlijke stand.

NIMBROEN.

Van 15 tot en met 25 juli.

Gehuwd: **G. Hoenselaar** en **E. Luurmans**. — **H. van 't Lindenhout** en **J. J. Greey**.

Bevallen: **H. Hofkens**, geb. **Mulder**, Z. — **C. Hendriks**, geb. **Schouten**, Z. — **E. Engelen**, geb. **Schrievers**, D. — **J. M. Ansums**, geb. **Sanders**, Z. — **J. Lemaire**, geb. **Hogendorp**, Z. — **J. Wolf**, geb. **Roos**, D. — **R. van der Stempel**, geb. **Haas**, Z. — **J. Willems**, geb. **Lamers**, D. — **J. Schippers**, geb. **de Jong**, doode Z. — **J. C. Zurich**, geb. **Monhemius**, Z. — **J. van Loon**, geb. **van Wezel**, D. — **J. C. Messink**, geb. **Verdier**, D. — **M. D. Philippen**, geb. **Maatsen**, Z. — **A. M. Smals**, geb. **Kersten**, D. — **A. Habich**, geb. **de Jong**, Z.

Overleden: **F. H. Rievers**, 50 j. — **H. B. J. van Riemsdijk**, 4 j. — **M. Gerrits**, geb. **Verberek**, 64 j. — **P. F. T. Nobel**, 40 j. — **M. S. E. te Riet**, 9 w. — **G. B. de Wolff**, 23 j.

ARLEDOORN.

Van 12 tot en met 19 juli.

Gehuwd: **A. v. Zeist**, 18 j., met **J. B. v. Otterlo**, 23 j.

Bevallen: **H. Freriks**, geb. **Sterk**, Z. — **R. G. Stoer**, geb. **v. Veelen**, D. — **H. v. Werven**, geb. **Dijkhof**, Z.

Overleden: **G. Baurman**, 1 w. — **W. Oosterman**, 55 j.

Marktprizen.

NIMBROEN, 22 juli.

Alhier was de middenprijs ter markt van gisteren: van de 485 verkochte mudden *Tarwe*, per Ned. mud f 7.66; van de 352 verkochte mudden *Rogge* f 4.85; van de *Gerst* was de hoogste prijs f 3.90 en de laagste f 3.40; van de *Boekweit* de hoogste prijs f 4.85 en de laagste f 4.50; van de *Haver* de hoogste prijs f 2.80 en de laagste f 2.30.

De prijs van de *Boter* was per Ned. pond f 0.41 à f 0.58.

Waterhoogte te Arnhem.

24 Juli 2 El 1 Palm 5 Duim; gew. 4 D. gev. 0 D.

Dezer courant is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nummers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels f 4.00 en voerlijken regel daarboven 20 cents, behalve 25 cents, gegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij **G. J. THIEME**, Boekdrukker.